Universiteit
Leiden
The Netherlands

The assembled palace of Samosata: object vibrancy in 1st C. BCE Commagene

Kruijer, L.W.

Citation
Kruijer, L. W. (2022, May 24). *The assembled palace of Samosata: object vibrancy in 1st C. BCE Commagene*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/3304326

Version:	Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/3304326

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Curriculum Vitae

Lennart Wouter Kruijer (Amstelveen, 1989) finished his RMA in Mediterranean and Near Eastern Archaeology at Leiden University in 2015. From September 2016 onwards, he has been employed as a PhD Candidate at Leiden University.

Dutch Summary – Nederlandse Samenvatting

Het Paleis van Samosata als Assemblage: de vitaliteit van objecten in Commagene gedurende de 1e eeuw v. Chr.

Dit proefschrift vormt de eerste volledige archeologische publicatie van de opgravingsresultaten van het zogenaamde 'paleis van Samosata', een unieke structuur uit de 1e eeuw v. Chr. die in de periode 1978-1989 onder leiding van archeologe Nimet Özgüç (METU, Ankara) werd blootgelegd op de *höyük* (kunstmatige heuvel) in de hoofdstad van het Laat-Hellenistische koninkrijk Commagene, in de huidige regio Adıyaman (Zuid-Oost Turkije). De dissertatie brengt, op kritische wijze, een grote hoeveelheid veelal ongepubliceerde *legacy data* (opgravingsverslagen, kaarten, tekeningen, schetsen, foto's, dia's, objectinventarissen etc.) bijeen, en voorziet in een uitgebreide studie van de archeologische *units* van de palatiale context en aanverwante archeologie. Dit resulteert in een grondige discussie van de architectonische lay-out, chronologie, en interne fasering van het paleis (hoofdstuk 4). Daarnaast voegt de dissertatie twee uitgebreide catalogi toe met grotendeels ongepubliceerd materiaal, betreffende fragmenten van architectonische decoratie (hoofdstuk 5) en sculptuurfragmenten (hoofdstuk 6). Hoofdstuk 7 voorziet in een chronologische contextualisering van het paleis, waar de materiële transformaties van Samosata van de 4e eeuw v. Chr. – 1e eeuw n. Chr. in vier fasen worden behandeld.

Naast deze meer conventionele archeologische analyse van het paleis van Samosata, tracht dit proefschrift ook een meer interpretatieve en theoretische bijdrage te leveren aan debatten over culturele transformatie in Commagene, de studie van palatiale contexten in de Hellenistische periode en de problematische, representatieve rol die objecten veelal krijgen toegeschreven in archeologische interpretaties. In hoofdstuk 2 wordt gesteld dat voorgaande analyses van het paleis van Samosata - en de archeologie van Commagene meer in het algemeen – veelal geneigd zijn om materiële cultuur te reduceren tot (een combinatie van) culturele concepten zoals 'Grieks', 'Perzisch', 'Hellenistisch' of 'Oriëntaals'. Dergelijke reducties hebben veelal geleid tot historische narratieven waarin het representatieve karakter van objecten en hun rol in de ideologie en intenties van menselijke actoren centraal staan. Zo wordt het paleis van Samosata door

bijvoorbeeld Maria Kopsacheili en Andreas Kropp geïnterpreteerd als een hybride structuur waarin, enerzijds, de architectonische lay-out een expressie zou zijn van de 'Perzische' (etnische) identiteit van de koninklijke opdrachtgevers, en, anderzijds, de decoratie een expressie van hun gelijktijdige claim op een 'Griekse' (etnische) identiteit.[1360] In meer genuanceerde benaderingen tot dergelijk cultureel eclecticisme in Commagene en daarbuiten is reeds in eerder onderzoek overtuigend beargumenteerd dat het voorkomen van Griekse en Perzische 'cultuurstijlen' niet per definitie representatief hoeft te zijn voor de culturele identiteit of etniciteit van de desbetreffende producenten of opdrachtgevers, maar in de Hellenistische wereld veeleer beschikbaar waren als bewust toegepaste 'culturele scenario's' die specifieke sociale doeleinden dienden, verschillend van context tot context.[1361] Hoewel deze dissertatie de bewuste toepassing van 'Hellenisme' en 'Persianisme' als culturele scenario's onderkent als conceptuele stijlfiguur in de retoriek van (vooral) koningen en elites van de Hellenistische periode, wordt gesteld dat ook dit interpretatieve kader niet uitputtend is, daar zij een antropocentrische en nog immer representatieve benadering tot materiële cultuur voorstaat. De vraag is namelijk waar het paleis van Samosata blijft als *actuele materiële entiteit*.

In plaats van een analytische benadering tot het paleis waarin menselijke intenties, concepten en representaties centraal staan, stelt dit proefschrift voor om het paleis als reëel assemblage te onderzoeken, waarbij de vitaliteit (een ietwat gemankeerde Nederlandse vertaling van het Engelse '*vibrancy*') van de objecten die haar constitueren als uitgangspunt dienen (hoofdstuk 3). Een dergelijke benadering leunt sterk op de door Gilles Deleuze en Félix Guattari's filosofie geïnspireerde theoretische positie van *New Materialism* en de daaraan gelieerde *Assemblage Theory*, dewelke een relationele en 'democratische' ontologie voorstaat waarin menselijke én niet-menselijke objecten heterogene assemblages vormen met emergente en affectieve kwaliteiten. Vanuit deze theoretische positie wordt de analytische ruimte om het paleis van Samosata te bestuderen enorm uitgebreid, aangezien nu ook niet-menselijke objecten verandering kunnen bewerkstelligen door middel van hun 'vitale', relationele capaciteiten. Door de analytische focus te verschuiven naar deze object capaciteiten en de assemblages die zij voortbrachten wordt het paleis van Samosata plotseling bevolkt door een grote hoeveelheid niet-menselijke, historische actoren.

De uit deze analytische verbreding voortvloeiende methode van '*vibrant objectscapes*' (vitale object assemblages) onderzoekt voor elke eerdergenoemde vier chronologische fasen van Samosata (4e eeuw v. Chr – 1e eeuw n. Chr.) wat de relationele object capaciteiten zijn van een specifieke fase/objectscape en hoe deze verschillen ten opzichte van de eerdere fase/objectscape

[1360] Kopsacheili 2011; Kropp 2013.
[1361] Versluys 2017.

(hoofdstuk 7). Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen relationele capaciteiten die gerelateerd zijn aan 1) de genealogieën waar deze objecten toe behoren (de meer-dan-lokale relaties van objecten tot groepen objecten van dezelfde soort); 2) de materiële kwaliteiten van objecten (kleur, materiaal, textuur), 3) de zintuigelijke kwaliteiten van objecten (de wijze waarop objecten de menselijke zintuigelijke ervaring beïnvloeden) ; en 4) de radicale 'alteriteit' van objecten (de manier waarop objecten door middel van bijvoorbeeld figuratie en representatie een alternatieve werkelijkheid behelzen). Door deze vier 'proxies' voor elk objectscape te analyseren wordt een diachroon narratief geschetst van transformerende materiële repertoires in Samosata dat 'vooruit' denkt met de capaciteiten van objecten in plaats van 'terug' te redeneren naar representatieve culturele labels zoals 'Hellenisme' en antropocentrische noties zoals 'identiteit' en 'machtslegitimatie'. In de drie case studies van hoofdstukken 8, 9 en 10 worden drie objecten die het paleisassemblage constitueren centraal gesteld als vitale assemblages in zichzelf. Ook daarbij staan de meer-dan-representatieve capaciteiten en meer-dan-lokale relaties van deze objecten centraal. De grote hoeveelheid mogelijkheden die uit bovenstaande analyse van het vitale paleisassemblage oprijzen, geven diepte aan voorgaande antropocentrische interpretaties, suggereren verrassende verbanden tussen object-typen en contexten en vormen een kritisch tegengeluid en alternatief voor het *a priori* gebruik van culturele labels in de analyse van de archeologie van Commagene en paleiscontexten van de Hellenistische periode.